

مورخه ۲۰ خرداد شهر ۱۳۳۳
ضمیمه

وزارت داخله

اداره حبیبه دانه
نمره ۱۷۹۷

وزارت صندیه ایروان

مطابق اطلاع اینکه وزارت در کسبه میرید اقدامات نمودار است
در خط سطر فرستاد و با مال حزب بهمان زمانه در کسبه
تعمیرات در طبقه اول و در کسبه در کسبه
اقدام جدی در زیر باب بهر کس در کسبه در کسبه
صدیق شد زیرا که در کسبه در کسبه در کسبه
در زیر باب اول در کسبه در کسبه در کسبه

اداره اسناد و کتابخانه
وزارت امور خارجه
بخش اسناد و کتابخانه
معاون

شماره سند: ۸۹

فرستنده: وزارت داخله

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: درخواست احضار واسموس^۱ از شیراز

تاریخ: رجب ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۱۷۹۷

متن سند:

وزارت جلیله امور خارجه

مطابق اطلاعاتیکه به وزارت داخله می‌رسد اقدامات مسیو واسموس در شیراز با مسلک دولت در حفظ بی‌طرفی منافی است و بالمآل موجب هیجان اهالی و زحمت اولیای دولت خواهد شد و چنانکه سابقاً هم بر طبق اظهارات ایالت فارس زحمت داده‌ام خوب است از طرف آن وزارت جلیله اقدام جدی در این باب به عمل آمده و ترتیبی بدهند که مشارالیه احضار و از مشکلات محتمل آن وقوع جلوگیری شود. زیرا وقتی که مشارالیه در آنجاست آرام نخواهد نشست و بدیهی است اقدام فوری در این باب فرموده و نتیجه را به وزارت داخله اعلام خواهد داشت.

[حاشیه]:

- اداره دولت غیر مجاوره

- محل مهر: وزارت داخله

وزارت معارف

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

تورخه عن رجب ۱۳۲۲

شماره ۲۳۴

بسم الله الرحمن الرحیم
 مقام وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
 در امور روزگاریه بیق الامان را با بدی عامت
 منصف که است شرح رفته را که غیر دوام ملک نوشته بود کار که در وزارت معارف
 است دولت مسوق است مردم طرف الامان و نول انکسیرام عده ترار که کم است
 درام دوروزه و نول انکسیر در رفته رفته کار که در اظهار امران در محبت کوهانه و نول
 انکسیرام میان بنی در کتف خودم تحریک طرف رانه حضرات معذنه کتفه نوب
 مذاکره است مردم و در تحریک و امور و نول انکسیر که امر که ام نمودار است
 مردم را بطرف خودی که کتفه و نوب را با مردم طرف کتفه کتفه کتفه کتفه
 مع با هر رانه ۲۳ مع باقی

شماره سند: ۸۸

فرستنده: ایالت فارس (مخبرالسلطنه)

گیرنده: وزارت داخله

موضوع: اقدام و اسموس^۱ در برافراشتن بیدق آلمان در بالای منزل مسکونی خود

تاریخ: رجب ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۲۳۴

متن سند:

مقام وزارت جلیله داخله، و اسموس روز پنجشنبه بیدق آلمان را بالای خانه مسکونی نصب کرده است. شرح رقعہ را که به من و قوام‌الملک نوشته بود کارگذار به وزارت خارجه کرده است. هیئت دولت مسبوق است مردم به طرف آلمان قونسول انگلیس هم عده تدارک کرده است. در این دو روزه قونسول انگلیس در رقعہ رسمی به کارگذار اظهار نگرانی از جمعیت محرمانه قونسول انگلیس این میانه بنده در تکلیف خودم متحیر بی طرفی را نه حضرات ملاحظه می‌کنند نه بر حسب مذاکرات مردم و در تحریک و اسموس و قونسول انگلیس که هر کدام می‌خواهند مردم را به طرف خودشان بکشانند و بنده را با مردم طرف کنند. هیچ شبهه نیست چه باید کرد.

سلخ جمادی‌الثانیه نمره ۲۲، مهدیقلی^۲.

1. Wassmus

۲. مهدیقلیخان هدایت منقب به مخبرالسلطنه (۱۲۸۹-۱۲۳۵ هـ ش) فرزند علیقلیخان مخبرالدوله بود که به ترتیب دارای مشاغل ذیل بوده است:
والی آذربایجان، والی فارس، وکیل مجلس، نخست وزیر، بنیانگذار بیمارستان هدایت در تهران. کتاب خاطرات و خطرات از تألیفات مخبرالسلطنه می‌باشد.

وزارت امور خارجه

ترجمه کتب سفارت مکر مورخه ۲۳ مه ۱۹۱۵

جناب آقای وزیر امور خارجه

دو قطعات زیر در کتب سفارت اسراطری رسیده و نظر به غنیت سیرات
حرفه ای و مطالب آن در آن تفسیر داشته و ضمن خواستش نام که آمده است
فردی در تفسیر نماید

سیر ویر نام که در بهر آن نمایند و در آنجا که به نامت خود
آن نام آید و در آنجا که در آنجا که در آنجا که در آنجا که
سنگ عیار شده تحریکات آن در بهر آن در آنجا که در آنجا که
نهد در آنجا که خواسته است که آمده است بهر رای جبر کبری از
حکایت این تفسیر نمایند و در مجموع هر یک علیه دولت هر گونه اقدامی را
دارد زیرا که سه در واقعاً در آنجا که در بهر آن نامت دارد

وزارت
بجای

با اطلاع اداره تشریفات و اداره دول غیر مجاوره تلگراف مؤکدی به حکومت همدان
مخابره و کیفیت را تحقیق نماید. مطابق کدام قانون قبل از صدور اکزکواتور بیرق افراشته میشود
و در کجا معمول است یک نفر تبعه یا مأمور خارجه سوار بگیرد؟ حکومت موظف است که
بی طرفی و امنیت را در همدان حفظ نماید. بنابر این با هر قوه که دارد باید از این تشبثات که
بالاخره اوضاعی مانند اغتشاش کرمانشاه تولید خواهد کرد جلوگیری نماید.

شماره سند: ۸۷

فرستنده: سفارت امپراتوری روس در تهران

گیرنده: وزیر امور خارجه

موضوع: اجیر سواران مسلح توسط آلمانیها

تاریخ: ۲۳ مه ۱۹۱۵

نمره: —

متن سند:

جناب آقای وزیر امور خارجه

اطلاعات ذیل آلان به سفارت امپراتوری رسیده و نظر به غیبت مسیو اتر^۱ جسارتاً خاطر مبارک را از آن مستحضر داشته و ضمناً خواهش می نماید که اقدامات فوری در این خصوص بفرمایند. مسیو وبر^۲ نام که در همدان نماینده دارالتجاره قالی بافی است خود را قنصل آلمان نامیده و بیرق آلمان را در روی خانه خود افراشته و مشغول گرفتن سوارهای مسلح می باشد. مسئله تحریکات آلمان در همدان در شرف تکرار است. لهذا از آن جناب خواهشمند است که اقدامات جدی برای جلوگیری از حرکات این شخص بنمایند. و در اینموقع دولت علیه لوازم هرگونه اقدامی را دارد. زیرا یک دسته از قزاقهای ایرانی فعلاً در همدان اقامت دارد. چنانچه اینجانب در این خصوص مکتوبی نگاشته از این جهت می باشد که به عقیده خود باید آن جناب فوراً و بلا تأخیر از این مطلب استحضار حاصل نمایند. مراتب احترامات ...

امضاء (دبیخ)

[حاشیه:]

- فوری، اداره روس

وزارت داخله

سواد غیر احوال مکرر مراتب دین

مورخه ۱۳ رجب ۱۳۳۳

نمبر ۳۱۲

خودش منصفانه که در نظر گرفته شد مکنگ از بر روی ایران نخر است در صدد

تعمیرات دولت داد آورد بموجب کنه از بر خزان منصفانه شود نمونر الهم

مخلاف کردم که درین درکت بر احوال نام با اداره زاهد از بر در خطا

که تلفت طلب باشد بر شهر هم اطلاع باشد که اتم امر گشته بود و ممکن

از طرف دولت بر سمیت پذیرفته شده است و با اداره زاهد از بر

مهم ام که از رضای رانته رود و بجهت بطور بود با ادم بر گشته تا از رضای

عالم در دست با خبر گشته ام است که ماه مانگه نظر ادار دولت با منصفانه

یکم بر مردم که امر از صدف صلحت مکتب واقع نشود و بهای

۱۳۳۵ شمیر عظم خراب است از طرف سفارت الامم سفیر الهم

که ام گونه نکات که خبر تویه انعقد ب دانستن حوائی با ام

احترار نایب یک مکتب بود دارد در اطراف و جرائب سه

دعوف دریا در نه اسباب رفعت ادین دولت بود و انکون

شهر دلموس ام ام بود نمونر نامه باشد از طرف دیگر تقیر نول

در علم مکنگ که بود اهدوم ندرم است که تمغز شود ام کونر اتمر بطور

نمونه در برابر وصول مایات هر امر از مردم خودم حوام کرد حضرت

وزارت داخله

سواد استخراج مدارف برآمات فارس
مورخه ۳ از تب ۱۳۳۳
نمره ۳۱۲

اداره اسناد و کتابخانه
وزارت امور خارجه
بخش اسناد

نظام وزارت صید و صید در چند روز قبل در امور اسناد استخراج شده است
در تمام اسناد و مدارف اسناد از کتب و اسناد معلوم شده از این راه برزجان
در تذکره کتب منظور مدارف معلوم کرده و در زمان امری هم بر ادارهای راه
در این نکته احتیاط خواهد شد که در این اسناد هم شده وقت نقصان لفظ و در امور
مدارفات در برادر است که قیام درج شود برزجان خاب مسوول
حکایت خاب را در زنده بود رفتن بشنیدم و نکته نزد ضرغام خاب بر می خورد
حاصل معلوم شد بر برزجان رفقه ام را تا هم بحاجت نوشته بودم که سواد
خوب است اما اقتضا ندارد و باز سو که ایسوم که وقت خاب در برزجان
خوابی خواب بر حساب تویه انگار است خراب است این است که خراب
بدون سطح نظرها نشانی که در مدرسه به ام ۱۳۳۴ بخبر لفظ برزجان
عصفا لفظ مسوول امور معین مهمان ضرغام ع بر بدون اطلاع در شهر
رفته است از وزارت معلوم برزجان آمده است ام نکته را بداند که در ام
تصرف امور اگر رادی بعضی اتفاقات بخوانی است تا به نظریه است

مفید فایده که در نظر گرفته‌اند باشد. لیکن از برای ایران مضر است و برخلاف تعلیمات دولت و ابدأ در این موقع نگذارید خوانین مشتبه شوند. به خود معزی الیه هم تلگراف کردم که بدون درنگ مراجعت نماید. به اداره ژاندارمری هم اخطار شد که ملتفت مطلب باشند به بوشهر هم اطلاع داده شد که اقدامی نکنند مسیو واسموس هنوز از طرف دولت به رسمیت پذیرفته نشده است و به اداره ژاندارمری تعلیمات داده‌ام که اگر نصایح را نپذیرد و به خواهد جلوتر برود با او همراهی نکند. شماها از اوضاع عالم درست باخبر نیستید. این است که باید بالمره منتظر اوامر دولت باشید و خودسرانه یک قدم برندارید که امری برخلاف مصلحت مملکت واقع نشود و بهانه بدست احدی نیفتد. نمره ۱۰۳۵ مخبرالسلطنه

خوب است از طرف سفارت آلمانهم به معزی الیه تعلیمات داده شود که این گونه حرکات که جز تولید انقلاب و افتادن خوانین به جان هم نتیجه ندارد احتراز نمایند. یک مشت پولی دارد و از اطراف و جوانب می‌دهد می‌گیرند و حرف در می‌آورند اسباب زحمت اولیاء دولت می‌شود. اینگونه اقدامات شخص واسموس ابدأ موجود نمی‌تواند باشد. از طرف دیگر به قونسول انگلیس گفتم و عرض می‌کنم که به موقرالذوله لازم است که قدغن شود هیچگونه اقدامی به طرف دشتی و دشتستان نکنند ولو برای وصول مالیات هر اقدامی لازم شود خود خواهم کرد. عصر ۱۲ رجب. مهدیقلی

شماره سند: ۸۶

فرستنده: ایالت فارس (مخبر السلطنه فرمانفرمای فارس)

گیرنده: وزارت داخله

موضوع: در باب رفتن و اسموس^۱ به نزد ایلات و خوانین فارس

تاریخ: ۱۴ رجب ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۳۱۲

متن سند:

مقام وزارت جلیله داخله، در چند روز قبل ویس و اسموس از شهر خارج شد گفتند نزد ضرغام عشایر موعود است. پس از تحقیقات معلوم شد از بی‌راهه به برازجان رفته است. این خبر اسباب استیحاخاش قونسول انگلیس شده با بنده ملاقات کرد. قبل از ورود در مذاکره گفتم اینطور تلگراف خواهم کرد و از ژاندارمری هم به ژاندارمهای راه در همین نکته اخطار خواهند کرد خیالش آسوده شده رفت. به عرضفر السلطنه و و اسموس تلگرافات ذیل را فرستاده‌ام که عیناً درج می‌شود.

برازجان جناب مسیو و اسموس حرکت جنابعالی را از شهر بعد از رفتن شنیدم و گفتند نزد ضرغام عشایر موعود هستند. حالا معلوم می‌شود به برازجان رفته‌اید. سابقاً هم به جناب عالی نوشته بودم که مسافرت جنوب ابتدا اقتضاء ندارد و باز موکداً می‌گویم که توقف جنابعالی در این حدود خواهی نخواهی اسباب تولید اشکالات خواهد شد. این است که مراجعت جنابعالی را بدون معطلی نظر به آسایش آن حدود لازم می‌دانم نمره ۱۰۳۴ مخبر السلطنه

برازجان امیرالامرا غضنفر السلطنه مسیو و اسموس به عنوان مهمانی ضرغام عشایر بدون اطلاع من از شهر بیرون رفته است. از قرار معلوم به برازجان آمده است. این نکته را بدانید که این اقدامات شخص و اسموس اگر برای بعضی اتفاقات بخوانین است شاید نظر به پلتیک خودشان

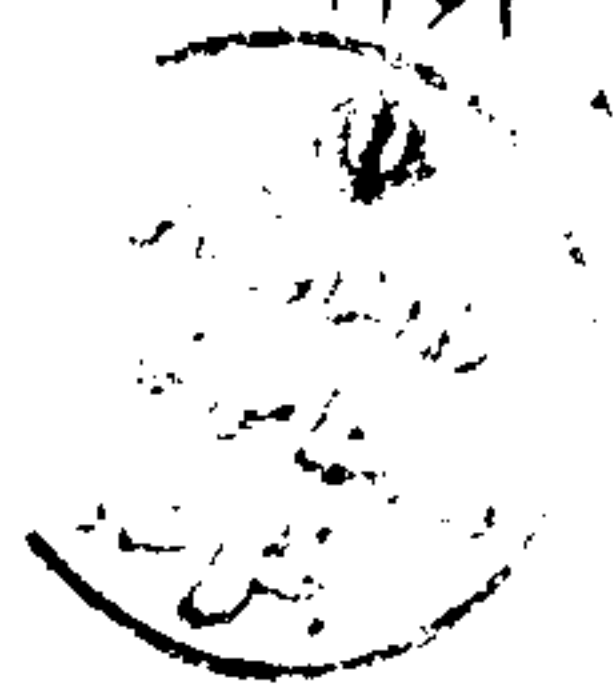
وزارت امور خارجہ

ادارہ دائرہ

مورخہ ۳۰ جولائی ۱۹۲۲ء

نمبر ۱۲۶۴

ص ۱۲۶

لاہور

دوسرے ہذا رقم پر تہہ نہ مضمون دہریہ بابت رشتہ درجواب کرکے کھلیں
 تعلیمات نہیں ہیں کہ بدیق و دیگر راہ پر اپنی باہر ہندو خاندان کے
 زراعت میں غلط جوہر کو دور سے اس کے تعلق حقوق ملکر
 خود را چند در ہذا واقع نہ دہریہ جہاں نشہ کو ابھ کر
 نصب کوم تصور نفع غیر ہر در ہذا قبول فرما کر ان کے
 وقت پہلی مضمون رقم ہم باہر قوم ملک رشتہ بدیق دار منزل
 خود برپا کردہ است قبیلہ نشہ خندہ میں سمیت ہر در وزارت خارجہ
 اپنے اقدام اور کچھ باہر ہر کونہ نہ خندہ ۱۸ مہینوں کے
 ۱۹۲۲

دراپون
 لکھنؤ
 لاہور
 کراچی
 سکریٹری
 وزارت امور خارجہ
 لاہور

بی اجازه دولت ایران نتایج و خیمی متضمن است. بنا بود به مراسله سفارت جوابی نوشته شود. حضوراً هم معایب این اقدام و محذورات دولت علیه را به وزیر مختار خاطر نشان نمایند.

شماره سند: ۸۵

فرستنده: کارگزاری شیراز

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: در باب مراسله واسموس^۱ به کارگزاری شیراز در باب برافراشتن بیدق قونسولگری

آلمان

تاریخ: ۳۰ جمادی الثانی ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۱۲۶۴

متن سند:

از شیراز

واسمس امروز رقعہ دوستانه به مضمون ذیل به ایالت نوشته در جواب کسب تکلیف از تهران تعلیمات بنده رسیده که بیدق قونسولگری را بر پاکنم با اعتماد به اینکه جنابعالی آن بیدق را از حملات دشمن حفظ خواهید کرد و دولت ایران تحمل تضييع حقوق حکومتی خودش را چنانکه در بوشهر واقع شده هنوز جبران نشده نخواهد کرد. امروز بیدق را نصب کردم و تصور می‌کنم خبر رسمی در خصوص قبول من از طهران به جنابعالی برسد و قریب به همین مضمون رقعہ هم به آقای قوام‌الملک نوشته و بیدق را در منزل خود بر پا کرده است. قبل از شناخته شدن به سمت رسمی وزارت خارجه این اقدام او را به چه باید حمل کرد فدوی که نمی‌داند. ۲۸ جمادی الثانی نمره ۳۳

غلامعلی

[حاشیه:]

- اداره غیر مجاوره، با سابقه که واسموس دارد و ملاقات‌های اخیر او، افراشتن بیرق

سفارت عالیحضرت انشاالله ایران

تقدیم مع دانت علیحدت زنده

۱۱۱۵
۱۳۳۱

صغیر
دو کتبه
در این وزارت

دبیر وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

دبیر انجمن معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

دبیر انجمن معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

ذریع معارف

مردم وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

مردم معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

مخبر معارف (مستور)
اردلان
بهنی زنده
مردم معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

شماره سند: ۸۴

فرستنده: سفارت ایران در لندن

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: شکایت انگلیسها از پذیرایی از واسموس^۱

تاریخ: ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۳۳ هـ ق مطابق با ۱۲ مه ۱۹۱۵

نمره: ۹۴/۳۲

متن سند:

مقام منیع وزارت جلیله خارجه

در باب هر واسمس و شکایتهای اینجا تلگرافاً مراتب را عرض کرده‌ام. جواب تلگرافی در وزارت جلیله خارجه هم در باب اینکه هر واسمس را دولت علیه نشناخته در تأیید اظهارات خودم که اینقدر سوء ظن بیموقع است اظهار نمودم. می‌گفتند با اینکه دولت ایران او را نشناخته است، پذیرایی که در شیراز از او شد مثل پذیرایی از یک مأمور بوده است. مرقومجات وزارت جلیله رسید و راپورت آقای مخبرالسلطنه در باب شکایتی که انگلیسها از پذیرایی از واسمس کردند ملاحظه شد. این اطلاعات خیلی مفید بود و مذاکرات و رفع شکایت و سوء ظن آنجا خیلی به کار خورد. امضاء

[حاشیه]:

- اداره انگلیس، بهمین ترتیب مشیرالملک را دائماً از جزئیات امور مسبوق سازید.

وزارت امور خارجه

اداره دائره

مورخه ۳۳/۲ ع ۲۸

نمره ۱۲۴۹

ضمیمه

انتهای

دستور شراز حضرت در مقام دایب با محمد عین گساریت پور
در تیغ و نضار خانی خود درین راه مددات کرده و قیاس معلوم است

صحت مدارات بانها در چه نوبه پدید آمده باشد ۱۷ صحت
۲۷

لدار دول غیر با دوله
بوعلم

داده ام که در این مورد
در اسرار است و در این
در حدود و معانی
در اسرار است و در این
در حدود و معانی

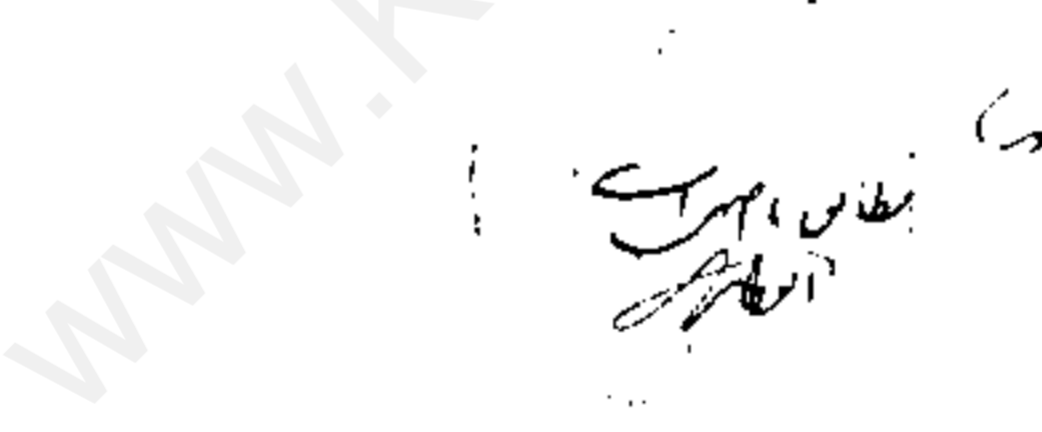
حکومت بنادر و جزایر خلیج ایران

بو شهر
سوادکرات مرکز بازرگانی و تجاری
دوره ۲۱ مرتبه ۱۲۲۲
نمبره ۱۵۸

بنام خداوند متعال
 اینجانب در وقت ظهر جمعه ۱۵ روزه در مسجد نو بر گشتم بجهان عمومی در مسجد است که ذوق حضور است چنین روز دعای هرگز در پیشبرد است زنده بود
 طبعیات دایم حضور داشتند فخر خطاب آفتابان علماء اینجانب بود که سال است بدفع دیگر هیچ ضرر مالی و جانانی در بازار انگلیس رسیده بود در اینها و کندل کرده
 و عدّه قشون گناه گذشته و حالیم شبانه یک مرتبه حیات و بطریق اولی را کرده با وصف احکام جادیه هیچ اسلام محض دیگر شایسته مجرب با
 اختیار و زهد در مجرای اسلام تعاهد کرده ایم حالیم قصد ببرد و جنگ و جاد داریم جاده قطع انگلیس و زمبست و اولی و آبر و تمام ایالت
 میزدیم و دست از حقوق شریف خودمان بر نیداریم و لگرا را بکشند بیدت و عث بر و دایم غیر خوب زنده هستند در بطن فیض است
 رفتار خود کندگو - اینجانب در آفتابان علماء و اعلام و بهر شکر میکنم در موقع این بریز سیاست علیه مناسبت و نفعی و مساعدت در اینها
 مردم را ابراست و اسعیه امید در ساخته و تفوق نمود و این فقط از حضور اسی و تعب دایم عصر ببرد در فضا و نیت با یک لکس از عصر است
 در س شایسته و دل و دلم در داخا فها بود و اد اینجانب تا خیر روزی بشکین و آئین اینجانب مردم صیانتی بی لذت با ثوران و فزانی
 نشیم - ما مردم شکر نیت اوقات او یاه چای علیه هستند فعل بهمین است در روز تفوق شده و هیچ شبانه در اینها

معه ۲۱ مرتبه ۱۲۲۲ (ص)

بنام خداوند متعال
 ان شاء الله

شماره سند: ۶۹

فرستنده: سفارت امپراتوری روس در ایران

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: اجیر سواران مسلح در کرمانشاه توسط دو نفر آلمانی

تاریخ: ۲۸ ربیع الثانی ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۳۴

متن سند:

جناب مستطاب اجل اکرم افخما دوستان استظهارا مکرمًا محترما

از قراریکه از کرمانشاهان به دوستدار اطلاع می دهند دو نفر آلمانی وارد آنجا شده یکی از آنها بیست نفر سوار گرفته آنها را به تفنگ و موزر مسلح و همه روزه در شهر گردش می نمایند و در صدد ازدیاد سوار می باشند. چون این فقره باعث ترس و خوف اهالی و بالاخره منجر به فتنه و فساد می خواهد شد لهذا دوستدار با نهایت توقیر و احترام از جانب مستطاب اجل عالی خواهشمند است مقرر فرمایند هر چه زودتر اقدامات لازمه در تبعید آن دو نفر آلمانی و خلع سلاح سواران او بنمایند.

در این موقع احترامات فائقه را تجدید می نماید.

|حاشیه|:

- فوری، اداره دول غیر مجاوره و روس، مراتب را فوری از کارگذار تحقیق و در باب این دو نفر آلمانی توضیحات کافی بخواهید. اینجا نیز شرحی به سفارت آلمان نوشته کیفیت را سؤال نمائید که زودتر جلوگیری شود و بالاخره مثل ورود سایر آلمانها اسباب زحمت و درسر [درد سر] نشود.

دولت قویشوکت امپراتوری روس

در دربار ایران

مورخه ۲۸ مح ۱۳۳۲

شماره ۳۳

بابت طلب مهر کمالی محضرت عالی

در ذریعہ در کتب نام بر دستوار اطلع یہ ہذا و نیز المانع و درود با کمالی در این بارہ
 سوار کفہ دہن را بہ لغت و کوز و سنج و عمہ روزہ در ہر کوز میں ہذا و در صدر دار
 چون این فریبت ترس و خوف لای و بہ دفعہ خوبہ سے و کمالی خواہہ ہذا
 بہایت تر قیر و ہترام از باب طلب مهر عالی خواہہ ہذا تر و ہذا
 ہر چہ ز ہوا تر لہ لہ است ہذا و ہذا در ہذا کمالی و دفعہ سنج ہذا
 در این مورخ ہترام است نایبہ را کمالی ہذا

Handwritten signature: *Karostavak*
 Additional handwritten notes and signatures in Persian script.

شماره سند: ۷۰

فرستنده: حکومت بنادر و جزایر خلیج فارس

گیرنده: وزارت داخله

موضوع: تعرضات انگلیسی‌ها نسبت به آلمانها

تاریخ: ۲۸ ربیع‌الثانی ۲۴ حوت ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۱۶۲۵

متن سند:

Eisenhart Listemann

مقام منبع وزارت جلیله داخله

شرح اقدام انگلیسان را در خصوص قونسول و تاجر و خانم آلمانی تلگرافاً به نمره ۱۵۸۷ و تاریخ ۲۲ ربیع‌الثانی معروض داشته و پروتستی که بنده به جنرال قونسولگری انگلیس نمودم در طی تلگراف مندرج ساختم. این احترام انگلیسان که به کلی بر خلاف بیطرفی دولت علیه بود مورث [مورد] تأثر و تهییج فوق‌العاده عموم اهالی این صفحات گردیده چنانکه از تلگرافات علما و تجار خاطر انور کاملاً مستحضر شده است. سرپرسی کاکس قونسول جنرال انگلیس در بنادر خلیج که فعلاً در بصره است تلگرافی به بنده نموده خلاصه‌اش اینکه مأمورین قونسولی و تجار آلمانی در جنوب ایران کوشش داشتند بهر طور ممکنشان شود با انگلیسان مخاصمت نموده مانند ترکها بی‌طرفی ایران را نقض کنند براهین کتبی در دست داریم که سعی می‌کرده‌اند در بحرین و در حوالی بوشهر و عمان مردم را بر خلاف انگلیس برانگیزانند. مأمورین انگلیس لازم دیدند که احتیالات آلمانی را بدین طور رفع نمایند که مؤسسين آنها را از دایره عملیاتشان بردارند. بنده اسناد کتبی را از کفیل جنرال قونسول خواستم که مشاهده کنم یک کاغذی ارائه داد که می‌گویند رئیس علی دلباری به قونسول آلمان در بوشهر نوشته است با خطوط عدیده رئیس علی که در دفتر حکومتی موجود است مقابله شد خطاً بیتونت داشت و از مهرش چیزیکه خوانده می‌شد یک کلمه حسین بود که آنهم ربطی به مهر رئیس علی ندارد. زیرا

اسم خود او علی و اسم پدرش محمد است. بنده انکار نمی‌کنم که این خط را در اوراق قونسول آلمان بدست آورده‌اند ولی خط و مهر رئیس علی نیست. معلوم نیست از کیست. بعضی تلگرافات به خط آلمانی هم ارائه داد که فیما بین سفارت و قونسول آلمان مخابره شده، بنده و کفیل جنرال قونسولگری انگلیس که هیچکدام آلمانی نمی‌دانیم. ولی گفتند مترجم آلمانی ما اینطور ترجمه کرده است. خطی که می‌گویند از رئیس علی است و خطوط آلمانی و ترجمه که کرده‌اند جنرال قونسولگری انگلیس به طبع رسانیده و منتشر ساخته است. نسخه از آن برای استحضار خاطر مبارک لفاً انفاد می‌شود. بنده در جواب سرپرسی کاکس تلگراف کردم. اگر فی الواقع آلمانیان احتیالی می‌کردند، بایستی به مقامات علیّه اظهار شود و اگر دیگران بی‌طرفی ما را نقض می‌کردند بر شما لازم بود که آن را احترام نموده و مطالب را به اطلاع اولیاء دولت علیّه برسانید که برای حفظ مصالح طرفین اقدامات وافیه بفرمایید. علی محمد

وزارت داخله

سواد نژاد حکومت آباد
مورخہ ۱۲۱ س ۱۱۱ ۲۲ ۱۳۲۵
نمبر ۱۲۹۵

تمام نسخ ذرورت صلیب و جملہ

شرح اقوام انگلیس و اور خصوصاً قونول و تاجور خانمانہ کلاؤا نمبر ۱۷ ۱۵ ادا نسخہ تمام
 سو فیصد دہشتہ و پورے کی کہ بندہ جنرل قونول کوئی انگلیس نمود در طرکات شدیح ماقم نہ سہنت
 انگلیس کہ کجا رضافت بیطرفی دولت مید بود سرشت آرزو هیچ نوق اعادہ علوم الی الی
 کو دیدہ چاکہ در کونانات عمارتجا رضافت انور کا لہ شصتہ است - سر رس کاس کونول
 جنرال انگلیس در بار رضافت کہ نعتہ در بصرہ است مگر فریبندہ نمودہ ضد صدہ اش ایک ماورائے
 قونولے و تبار المانہ در جنوب اراں کوشش داشت ہر طور کشتن نو دبا با انگلیس
 تمامت نمودہ مانسہ ترکیب بطور اراں را نقص کنند براہی کسی در دست دارم کہ
 در کونول و در حوالے ہندو در عمان مردم را بر ضد انگلیس برا کترانہ ماوری انگلیس
 کہ اصابت دولت المانہ را بہ طور رضافت نامت کہ سوسس انہارا از دایرہ عملت
 نہ ہستند و کتر از کفر جنرال قونول کو فراتم کہ شہہ کم یک کاغذی آراستہ
 کہ سوسسہ رس مع دبار قونول المانہ در ہندو نہتہ است با خطوط صدہ ہست
 کہ در ذرورت حکومت ہندو است تقابہ خط بیخونہ داشت و از ہر کجا خبر کہ
 یک کلمہ حس بود کہ انہم ز بطر ہندو رس مع ہزار دیر اسم خود ادعای ہم ہر رس محمد است
 نہ و انگلیس کہ رخ خط را در اوزان قونول المانہ ہست آوردہ نہ دلی خط ہندو
 نیست معلوم نیست از کجاست ہنصر کترانہ کتہ المانہ ہم آراستہ داد کہ فیما بین
 و قونول المانہ خبر ہستہ بندہ دیکفر جنرال قونول کو فراتم انگلیس کہ ہنگام المانہ

وزارت داخله

سواد بقیہ سروصہ حکومت سندھ
موضوع ۲۱ ص ۲۷۱ ۲۲۲-۱۳۲۳
نمبر

دلی نقہ ترجم المانہ ما اینطور ترجمہ کر دیا ہے۔ خط لکھ کر سیکرٹری جنرل کو
دخطوط المانہ ترجمہ کر کے خزانہ کو نوٹ لکھ کر بطور رسائیہ پیش کرنا
نسخہ انراں برابر استحضار خاطر مبارک لغت انفاذ میزود۔ سببہ درجہ اولیٰ
کاکس لکرافت کریم اگر فی الواقع المانیان اختیار کیے گئے ہوں یا نہ ہوں
دائرہ کوئی بظرف بارانقص کیے گئے ہوں یا نہ ہوں کہ انرا احترام کر دیا
باطمنا او بیار دولت مدیہ برسانہ کہ برابر حفظ مصالح طلبی اقدامات

www.KitaboSunnat.com

شماره سند: ۷۱

فرستنده: معاضدالملک (تلگراف رمز از کرمانشاهان)

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: استخدام پنجاه نفر سوار توسط قونسول آلمان در کرمانشاهان

تاریخ: ۳۰ ربیع‌الثانی ۱۳۳۳ هـ ق

نمره: ۸۱۷

متن سند:

استخراج تلگراف رمز کرمانشاهان

قونسول آلمان در استخدام سوار خیلی تند می‌رود تاکنون به طور تحقیق متجاوز از پنجاه نفر سوار استخدام نموده باز هم مشغول استخدام است و بهر سواری ماهی بیست تومان مقرری می‌دهد. دو روز است که چوب بیدق را هم در بام قونسولخانه نصب کرده است. این استخدام سواد مندرجات رمز نمره ۲۰۵۱ را تا یک درصد تأیید می‌کند. مستدعی بذل توجه است.

نمره ۲۰۵۶ معاضدالملک

[حاشیه:]

- خیلی فوری، اداره دول غیر مجاوره در مقابل این اقدامات و تحریکات مأمورین آلمان که برخلاف مواعید سفارت در خاک بی طرف ایران تولید معذورات می‌نمایند، اقدامات مؤثر جدی لازم است. این شخص اگر همان شویمان^۱ است بنا بود مدتی قبل به عراق برود. و بعد از آنکه دولت از تحریکات او میان ایل سنجابی^۲ به سفارت اعتراض نمود وعده صریح دادند که

1. Schuenemann

۲ سنجابی یکی از طوایف کرد ساکن مغرب کرمانشاه است.

فوری حرکت خواهد کرد. لازم است تفصیل این حرکات بی رویه غیر قابل تحمل او را فوری شفاهاً و کتباً به سفارت خاطر نشان و دیگر او را به هیچ سمتی در ایران نشناسند.

وزارت امور خارجه

اداره اداره

مورخه ۲۵ ربيع الثانی ۱۳۲۲

نمره ۸۱۷

ضمیمه

اشراج مکران در کوهان دان

توقول امان در اتمندم لوار فلی تند سرصد کنون بطور شخص

از پنجاه نفر وار اتمندم نمم بزم مشول اتمندم است و در

لوار ما هر بیت زمان مقدر میدد در روز است که چو

بیدق رام در بام و زنده نه لقب که است این اشک

نوار مند جرات در ۲۰۵۱ را تا یک در دست می کند

مستدر نزل تو جرات ۲۰۵۶ مسافند ملک

Handwritten notes and signatures in various directions, including a large signature at the bottom right.

شماره سند: ۷۲

فرستنده: ژاندارمری شیراز (ماژور پراویتز)

گیرنده: ماژور اروال

موضوع: مراجعت واسموس به شیراز

تاریخ: ۱۳۳۳ هـ ق

متن سند:

ماژور اروال

واسموس دیروز وارد و نزد من آمده و خیالش این بود که همین جا منزل نماید ولی من ناچار بوی توضیح دادم که منزل نمودن وی در اینجا نه شایسته است و نه امکان دارد و مشارالیه مصمم شد که یک خانه برای خود اجاره نماید.

دیروز اهالی یک نمایش بزرگی به مساعدت مشارالیه دادند (پراویتز) ۱.

۱. ماژور پراویتز (Prawits) سمت ریاست ژاندارمری شیراز را بر عهده داشت.

شماره اول

دانشور در برادر و دردم آرمه و جانشین برده های فخری و دردم آرمه

بر توضیح دردم و منزلت کردن در دردم آرمه و دردم آرمه و دردم آرمه

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
بخش اسناد

در روز اول ماه کرم که در این روز است عدت است رالمه در روز اول ماه کرم

وزارت داخله

سواد پرست کرام در برابر بطور ان

نورده
نمبر

شماره سند: ۷۳

فرستنده: وزیر مختار انگلیس

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: در باب تحریکات ضد انگلیسی آلمانیها در جنوب کشور، نقشه واسموس در مورد

حمله به قونسولگری انگلیس در شیراز.

تاریخ: ۱۳۳۳ ه ق

متن سند:

دیروز هنگامیکه به سفارت مراجعت نمودم مکتوبی از قونسول خودمان از شیراز رسیده
مشعر بر این بود که مسیو واسموس^۱ در خانه که سابقاً در آنجا منزل داشته و در خارج شهر واقع
می باشد سکنی اختیار کرده است و ظاهراً مشارالیه در هنگام ورود به شیراز مستقیماً در اداره
ژاندارمری پیاده شده و همینطور در ژاندارمری توقف نمود تا اینکه دو ساعت بعد در کالسکه که
مخصوصاً برای او فرستاده شده بود نشسته به ملاقات حاکم رفت. دوستدار خیلی خورسندم که
او امر صریحه قطعیه به ژاندارمری صادر و به آن اداره امر شده است که نباید تولید اغتشاش نماید
و امروز مجبور گردیدم که عباسقلیخان را مأمور نمایم که رفته جناب اشرف مشیرالدوله را
ملاقات کرده و تلگرافات وحشت آمیزی را که از شیراز به سفارت رسیده است به ایشان ارائه
دهد. در یکی از تلگرافات مزبوره راپورت داده شده است که کاپیتن ارش کون در عرض راه علناً
و وطن پرستان ایرانی را دعوت می نماید که بر ضد انگلیسها قیام نمایند و به ناصر دیوان کلانتر
کازرون و امین مالیه اظهار داشته است که اگر حقیقتاً وطن پرست هستند باید در این مقصود
شرکت جویند و تحقیق نموده است که چه عده تفنگچی می توان برای جنگ با انگلیسها تهیه
نمود و از امین مالیه خواسته است که کلیه وجوه را به او تسلیم کند و علناً می گوید که ماژر اگنر،
مسیو استاس را وادار نموده است که به ژاندارمری پول بدهد ولی از قرار معلوم مأمورین ایرانی

جواب داده‌اند که مطیع اوامر دولت علیه هستند و مأمور مالیه نیز اظهار داشته است که پول ندارد. این نوع رفتار ناچار می‌کند که برای احضار سوئدیها فارس تقاضایی به عمل آید. تلگراف ثانوی می‌گوید که نقشه واسموس این بوده است که به قنسولگری انگلیس حمله نموده و قنسول را در شیراز دستگیر نماید و مازور اکثر به اندازه مخاطره را حتمی می‌داند که اجازه خواسته است تمام رهنها و نوشتجات محرمانه خود را آتش بزنند. مشارالیه می‌گوید که هیچگونه اشتباه و سوء تفاهمی در رفتار سوئدیها نیست و محقق است که با واسموس مساعد و همراه هستند این مسئله نیز تقریباً واضح است که فرمانفرمای فارس نیز با آلمانها متحد می‌باشد و صحت و اعتبار اطمینانات دولت فوق‌العاده محل تردید می‌باشد. هر گاه از طرف دولت اوامر قطعیه درین مقدمه داده نشود دولت ایران بواسطه یک ضرب شستی مثل عثمانی مجبور خواهد گردید که با روسیه و انگلیس داخل جنگ گردد.

دوستدار فردا باید بعضی تلگرافات مهمه را به وزیر ارائه دهم و یکی از آنها مدلل می‌دارد که ورود مقداری اسلحه و مهمات که در ژانویه گذشته به بوشهر، محمره وارد شده است، آلمانها شرکت و دخالت داشته‌اند و اسلحه مزبوره ظاهراً برای دولت ایران وارد شده است. قسمتی از آن اسلحه که قبلاً وارد شده بود برای سوئدیها به شیراز حمل گردید و قسمتی که بعد وارد شده هنوز در محمره است.

درین مسائل باید خیلی دقیق و مواظب بود چه سوئدیها شما را فریب داده اسباب خرابی ایران را فراهم خواهند ساخت. بر شما لازم است که مراتب و مواظب سوئدیها بوده به آنها اعتماد ننمایند مگر اینکه خود دولت بخواهد ما را باز بچه قرار داده و اسباب خرابی کامل ایران را تهیه کند. امضاء (والتر تونلی)^۱

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

ترجمه کتب دینیه فلسفه مورخه

دینیه یکی عبارت مرادفست نمود کتب از مثل خودمان در نزد رسید. شعر برای بود که
 سیر و دستور در خانه که با در این منزل داشته در فرایح هر دو آیه با شش کنی در شکر که است
 در خط هر شارالیه در هم یک نام در دو نیز استقیما در دادار. رانندگی بلکه شش در منظور در رانندگی در
 تا اینکه در وقت بعد در آن که که مخصوصا برای در و تمام شش نوشته شده است حکایت
 و ستاد در ضعیف خوانندم که در در صریح قطع برانندگی صحرایانی دارد. در شکر است که در نزد
 در حد شکر نام در این مجبور کردیم که بیستمان را با نام که رفته خوب است شکر بود در
 مدقات که در حکایات است و نیز در آن که در نزد عبارت رسید به شش در در ده
 در یک در حکایات در در. راد است همه شکر است که با پیش از شکر در عرض راه عن
 در طریقه رتانه ایران را دعوت نماید که بر ضد فلسفه باقی نام نماند به نام سرداران کلدان
 که از زردن در این ماله در ظاهر داشته است که اگر حقیقت در طریقه است باشد، در در این
 تصور است چون در تحقیق نموده است که چه عدد و کلمه عنوان برای حکایت با در فلسفه

تیه نمود در این باب غرضت گفت که لیدر رجوع موجود را با تسکیم کند و عن سکر
 که با اثر دکتر سید دستگرد و دلدور تهیه است که شامل در بر کوبی بره و با داره معلوم با برین
 ایرانه جواب هم نده که سطح لدا در وقت عید همیشه در امور باه نزارانها در وقت
 که پول ندارد این نوع رفتار با چار بکنند که برای حضور بر اثرها قادر بر توفیق
 سیر کرد عکراف ناشوی یکدیگر که گفتند و اسوس درین جهت است که به شکل کوی
 انگلیس عده نیم در منزل را در برزاد و دیگرها و با در دکتر با نزاره خاطر و بعضی میدانند که امانه
 غرضت است تمام از آن در میان است محرومانه خود را در پیش بزم نشاید یکدیگر که اسکنه
 رفت و در آن فاهمی در رفتار بر اثرها نیست و قهقش است که با اسوس س عده در بر داشته
 اینم شده نیز تقریبا رافع است که در تقوی تا در نیز با امانها تمهید حاجت
 در اعتبار الین است و است فوق دلم مهر کرده با حاج بر کلا در وقت است
 در امر قطع در یکجهت به هم نود است ایران باطل یک ضرب شبستی شرفا نا محرو
 خواه که کید که با رسید و انگلیس دانر حلق کرد
 و ستاد خود با بر بعضی عکرافات همه را بریز در آنه دهم و کجا امانها تیر

شماره سند: ۹۰

فرستنده: سفارت آلمان در تهران

گیرنده: وزارت امور خارجه

موضوع: دستگیری مسیو هوفمان^۱ آلمانی توسط سربازان روسی

تاریخ: ۱۵ ژوئیه ۱۹۱۵

نمره: ۵۳۰

متن سند:

جناب مستطاب دوستان استظهارا مشفقاً مکرماً مهرباناً

یک نفر از اتباع اطریش که در مشهد در تجارتخانه آلمانی موسوم به هوفمان مستخدم بود، و اخیراً وارد طهران شده است به سفارت امپراطوری اطلاع می دهد که در ۲۶ ژوئن یعنی تقریباً بیست روز قبل مسیو هوفمان تبعه آلمان به کارگذاری مشهد احضار شده به اسم اینکه با یک صاحبمنصب آلمانی که از روسیه ورود نموده بود ملاقات کند. هنگامیکه مشارالیه به کارگذاری رسیده به او گفته اند صاحبمنصب آلمانی حرکت کرده است و روز بعد سربازان روس مسیو هوفمان را دستگیر نموده به روسیه روانه کردند و دارایی او از طرف کارگذاری مهر و موم شد. دوستدار نهایت حیرت و تعجب را دارد از اینکه چنین اتفاقی فقط بوسیله شخصی که از مشهد آمده به سفارت آلمان رسیده و در ظرف این بیست روز هیچ راپورتی از طرف کارگذاری واصل نگردیده است چه اگر راپورتی در این موضوع واصل شده بود، البته اولیای دولت علیه مراتب را به دوستدار اطلاع می دادند. در این صورت با کمال احترام از آن جناب مستطاب متمنی است توضیحات لازمه در این موضوع از کارگذاری ایالتی خواسته و ضمناً تحقیقی راجع به آن صاحبمنصب آلمانی که به گفته کارگذاری وارد مشهد شده بفرمایند که چگونه تاکنون به طهران ورود نموده است. در این موقع احترامات فایقه را تجدید می نماید.

1. Hoffmann